

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดเพชรบุรี
ตามวิถีพุทธ อิสลาม และคริสต์

A Comparative Study of Academic Administration in Schools under the Office
of the Private Education Commission in Phetchaburi Province Based on
Buddhist, Islamic, and Christian Approaches

อักรอม ม่วงอุมิงค์¹, วิศรุต เลาะวีย์² และ ฮัมบาลี เจมะ³

Akrom Mougouming¹, Witsarut Lohwithee², and Hambalee Jehma³

วิทยาลัยนานาชาติอิสลามกรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเกริก^{1,2}

International Islamic College Bangkok, Krirk University^{1,2}

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์³

Prince of Songkla University International College, Prince of Songkla University³

E-mail: rom.akrom27@gmail.com¹, wiswithee2@hotmail.com², hambalee.j@psu.ac.th³

Received February 11, 2025; Revised February 26, 2026; Accepted February 28, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนตามวิถีพุทธ อิสลาม และคริสต์ และ 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการระหว่างโรงเรียนตามวิถีศาสนาที่แตกต่างกันในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูหมวดสังคมศึกษา 30 คน และผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 9 คน จากโรงเรียนวิถีพุทธ อิสลาม และคริสต์ อย่างละ 1 โรงเรียน ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน (One-Way ANOVA) และข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการใน 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและติดตามผล และการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (มากกว่า 4.50 จากคะแนนเต็ม 5) ค่า $p > 0.05$ อย่างไรก็ตาม ผลเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนในปรัชญาพื้นฐาน รูปแบบการบูรณาการศาสนา และรายละเอียดการปฏิบัติตามอัตลักษณ์ของแต่ละศาสนา การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นปรากฏการณ์ ความเหมือนในโครงสร้าง แต่ความต่างในสาระและความหมาย

คำสำคัญ: การศึกษาเปรียบเทียบ; การบริหารงานวิชาการ; โรงเรียนวิถีพุทธ; โรงเรียนวิถีอิสลาม; โรงเรียนวิถีคริสต์

Abstract

This study aimed to (1) examine academic administration in private schools based on Buddhist, Islamic, and Christian approaches, and (2) compare academic administration among schools operating under different religious approaches in Phetchaburi Province. The research sample consisted of 30 social studies teachers and 9 key informants from one Buddhist, one Islamic, and one Christian school. A mixed-methods design was employed, using questionnaires for quantitative data and structured interviews for qualitative data. Quantitative data were analyzed using descriptive and inferential statistics (One-Way ANOVA, t-test), while qualitative data were analyzed using content analysis. The results revealed that academic administration in all four dimensions—academic planning, instructional management, supervision and follow-up, and measurement and evaluation—was rated at a high level (mean scores above 4.50 out of 5), $p > 0.05$. However, qualitative findings showed clear distinctions in underlying philosophies, methods of religious integration, and specific practices according to each religion's identity. This study highlights the phenomenon of similarity in structure but differences in substance and meaning.

Keywords: comparative study; academic administration; Buddhist school; Islamic school; Christian school

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการศึกษาที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับบริบททางศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในจังหวัดเพชรบุรีซึ่งมีประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และคริสต์อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน (Liu et al., 2015) Taldluck et al. (2019) พบว่าประชากรในจังหวัดเพชรบุรีนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.8 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4.1 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 1.1 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของคนต่างความเชื่อมาช้านาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน (Klangrit et al., 2025)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและ

ติดตามผล และการวัดและประเมินผล (Government of Thailand, 2002) กระบวนการทั้งสี่ด้านนี้ครอบคลุมภารกิจหลักของสถานศึกษา ตั้งแต่การออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ไปจนถึงการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ความท้าทายสำหรับโรงเรียนเอกชนในบริบทพหุวัฒนธรรมคือการบูรณาการหลักธรรมและค่านิยมทางศาสนาเข้าไปในกระบวนการบริหารวิชาการเหล่านี้ เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตมาพร้อมกับความรู้คุณธรรมตามความเชื่อของตน ขณะเดียวกันก็ต้องดำรงมาตรฐานกลางของประเทศ (Nuruzzaman et al., 2025; Patras et al., 2022)

แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนศาสนาต่างๆ บ้างแล้ว แต่งานวิจัยส่วนใหญ่มักศึกษาแยกส่วนในแต่ละศาสนา (Cockle et al., 2022; Singkhala et al., 2024; Yanissaro, 2025) ยังคงขาดการศึกษาเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบที่ชี้ให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของการดำเนินงานใน 4 ด้านหลักอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการบูรณาการระหว่างมาตรฐานกลางของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กับอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละศาสนาว่ามีรูปแบบ กระบวนการ และความท้าทายที่แตกต่างกันอย่างไร ช่องว่างทางองค์ความรู้นี้เป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการใน 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและติดตามผล และการวัดและประเมินผล ของโรงเรียนที่มีอัตลักษณ์ทางศาสนาพุทธ อิสลาม และคริสต์ ในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัยที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของตน ตลอดจนเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในการกำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเอกชนที่มีความหลากหลายทางความเชื่อ และสร้างองค์ความรู้พื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบด้านการศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนตามวิถีพุทธ อิสลาม และคริสต์
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการระหว่างโรงเรียนตามวิถีศาสนาที่แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการหมายถึงกระบวนการบริหารจัดการที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและติดตามผล และการวัดและประเมินผล (Torres, 2022) ในบริบทโรงเรียนที่มีพื้นฐานทางศาสนา การบริหารงานวิชาการต้องบูรณาการหลักธรรมและค่านิยมทางศาสนาเข้าไปในกระบวนการจัดการเรียนรู้

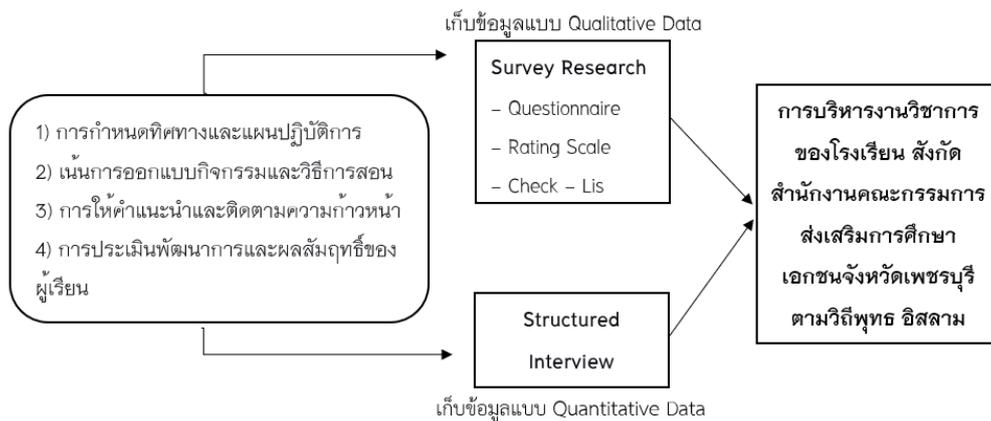
การบูรณาการหลักศาสนาเข้ากับการบริหารงานวิชาการมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำในสถานศึกษา ในการบริหารตามวิถีพุทธ มักนำหลักอิทธิบาท 4 และอริยสัจ 4 มาเป็นกรอบการทำงาน เพื่อส่งเสริมสติปัญญาและคุณธรรมอย่างเป็นองค์รวม (Yanissaro, 2025) ส่วนโรงเรียนวิถีอิสลามนั้น ยึดแนวคิด “ดาร์บียะฮ์” ซึ่งผสานวิชาสามัญกับหลักศาสนา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ สติปัญญา สังคม และร่างกายอย่างสมดุล (Singkhala et al., 2024) สำหรับโรงเรียนวิถีคริสต์ เน้นการพัฒนาจิตวิญญาณผ่านปรัชญา “คุณธรรมนำปัญญา” และกิจกรรมนมัสการ เพื่อบ่มเพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Ream & Glanzer, 2013) ดังนั้น การบริหารงานวิชาการในแต่ละศาสนา จึงสะท้อนกรอบความคิดเฉพาะที่แปรผันตามหลักธรรมและเป้าหมายทางการศึกษาของแต่ละความเชื่อ ซึ่งดังกล่าวนี้เองส่งผลโดยตรงต่อการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และบรรยากาศเชิงวัฒนธรรมภายในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานและสนับสนุนโรงเรียนเอกชนให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (Safkolam et al., 2023) อย่างไรก็ตาม การบริหารงานวิชาการในบริบทพหุวัฒนธรรมยังคงเป็นความท้าทาย เนื่องจากต้องสร้างสมดุลระหว่างมาตรฐานกลางกับอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละศาสนา (Patras et al., 2022) โดยการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมกระบวนการสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ (1) การวางแผนงานวิชาการ (2) การจัดการเรียนการสอน (3) การนิเทศและติดตามผล และ (4) การวัดและประเมินผล (Government of Thailand, 2002) ขอบข่ายดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร งานวิจัยเชิงประจักษ์ของ (Ruangsawan & Chansirisira, 2021) ซึ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่าด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการวางแผนงานวิชาการ ตามลำดับ ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าแม้โรงเรียนเอกชนจะมีคุณภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวมดี แต่ยังคงมีประเด็นที่ต้องพัฒนาโดยเฉพาะในรายละเอียดของการดำเนินงานแต่ละด้าน

การศึกษาการบริหารงานวิชาการในบริบทพุทธวัฒนธรรมที่สงบสุขยังคงเป็นช่องว่างสำคัญทางวิชาการ งานวิจัยก่อนหน้านี้ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในพื้นที่ที่มีความตึงเครียดหรือความขัดแย้งทางศาสนาชัดเจน (Pherali, 2023) ทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารที่เกิดในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายแต่รวมอยู่กันอย่างสมานฉันท์ยังขาดความลึกซึ้ง พื้นที่อย่างจังหวัดเพชรบุรีซึ่งมีการอยู่อาศัยร่วมกันของชาวพุทธ มุสลิม และคริสต์อย่างสงบ จึงเป็นบริบทศึกษาที่มีความพิเศษ การวิจัยในพื้นที่ลักษณะนี้จะช่วยเปิดเผยกลไกการบริหารที่สามารถดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางศาสนาเฉพาะขณะเดียวกันก็สร้างความสัมพันธ์เชิงบวกและความเข้าใจระหว่างกลุ่มความเชื่อที่แตกต่าง การศึกษาดังกล่าวไม่เพียงเติมเต็มช่องว่างทางทฤษฎีในด้านการศึกษาศาสนาพุทธวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังให้ข้อมูลเชิงปฏิบัติที่สำคัญสำหรับการออกแบบนโยบายการศึกษาที่ยืดหยุ่น (Kaewkumkong, 2025) นโยบายดังกล่าวควรส่งเสริมทั้งมาตรฐานกลางของชาติและเปิดพื้นที่ให้โรงเรียนสามารถตีความและบูรณาการหลักศาสนาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยที่มีความหลากหลายอย่างสันติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยกำหนดกรอบแนวคิดตามแนวคิดการบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและติดตามผล และการวัดและประเมินผล ร่วมกับหลักคำสอนทางศาสนาพุทธ อิสลาม และคริสต์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) พื้นที่วิจัยคือโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วยครูหมวดสังคมศึกษา 30 คน และเชิงคุณภาพ คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก 9 คน (ผู้อำนวยการหัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา) โดยเปรียบเทียบจากโรงเรียนสามแห่ง ได้แก่ โรงเรียน

วิธีพุทธ อิสลาม และคริสต์ อย่างละ 1 โรงเรียน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1)แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 32 ข้อ วัดการบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน มีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) อยู่ระหว่าง 0.85–0.92 2)แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการบูรณาการศาสนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติอนุมาน (One-Way ANOVA) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลตามธีมหลัก การวิจัยนี้ได้ดำเนินการและปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัดโดยการขอความยินยอมทั้งจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลก่อนการดำเนินการและชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลที่คาดหวัง และความเสี่ยงหรือการขอออกจากกรเก็บข้อมูลได้ทันทีหากกลุ่มตัวอย่างเกิดความไม่สบายใจ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน ทั้งสามศาสนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (มากกว่า 4.50) โดยด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.70) รองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผล (4.66) ด้านการวางแผนงานวิชาการ (4.62) และด้านการนิเทศและติดตามผล (4.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยการบริหารงานวิชาการตามวิถีศาสนา

ด้านการบริหาร	วิธีพุทธ (n=8)	วิธีอิสลาม (n=11)	วิธีคริสต์ (n=11)	ค่าเฉลี่ยรวม (N=30)	SD รวม
การวางแผนงานวิชาการ	4.53	4.66	4.66	4.62	0.48
การจัดการเรียนการสอน	4.69	4.72	4.70	4.70	0.51
การนิเทศและติดตามผล	4.60	4.40	4.54	4.50	0.47
การวัดและประเมินผล	4.72	4.59	4.70	4.66	0.48

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ระหว่างโรงเรียนทั้งสามรูปแบบในทุกด้านของการบริหารงานวิชาการ แม้ว่าค่าเฉลี่ยดิบจะมีความแตกต่างบางประการ เช่น ด้านการนิเทศและติดตามผลที่โรงเรียนวิถีอิสลามมีคะแนนต่ำสุด (4.40) จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้คะแนนสูงสุด (4.70) แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนทุกศาสนาให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก 2) ด้านการวัดและประเมินผล ได้คะแนนรองลงมา (4.66) สะท้อนถึงระบบประเมินที่มีคุณภาพ 3) ด้านการวางแผนงาน

วิชาการ ได้คะแนน 4.62 แสดงถึงการวางแผนที่เป็นระบบ 4) ด้านการนิเทศและติดตามผล ได้คะแนนต่ำสุด (4.50) แต่ก็ยังอยู่ในระดับสูง โดยที่โรงเรียนวิถิพุทธ มีจุดแข็งด้านการวัดและประเมินผล (4.72) และการจัดการเรียนการสอน (4.69) ส่วนโรงเรียนวิถิอิสลาม มีจุดแข็งด้านการวางแผนงานวิชาการ (4.66) โดยเฉพาะการบูรณาการศาสนา และโรงเรียนวิถิคริสต์ มีจุดแข็งด้านการจัดการเรียนการสอน (4.70) และการวางแผนงานวิชาการ (4.66)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ด้านการวางแผนงานวิชาการ

ตัวแปร เปรียบเทียบ	ผลรวมกำลัง สอง (SS)	องศาอิสระ (df)	ค่าเฉลี่ย กำลังสอง (MS)	ค่า F	ค่า p	Partial Eta Squared (η^2)
ระหว่างกลุ่ม	0.134	2	0.067	0.285	0.754	0.021
ภายในกลุ่ม	6.366	27	0.236			
รวม	6.500	29				

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับด้านการวางแผนงานวิชาการระหว่างโรงเรียนวิถิพุทธ อิสลาม และคริสต์ แสดงให้เห็นว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทั้งสาม ($F(2,27) = 0.285, p = 0.754$) ค่า p ที่มากกว่า 0.05 บ่งชี้ว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างค่าเฉลี่ยของทั้งสามกลุ่มในด้านการวางแผนงานวิชาการ โดยขนาดอิทธิพล (Effect Size) ที่วัดด้วย Partial Eta Squared (η^2) มีค่าเท่ากับ 0.021 ซึ่งจัดว่าเป็นขนาดอิทธิพลที่ เล็กมาก ตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) โดยทั่วไปค่า η^2 ที่น้อยกว่า 0.01 ถือว่ามีผลกระทบเล็กน้อย ค่า 0.06 ถือว่าปานกลาง และค่ามากกว่า 0.14 ถือว่ามาก ในกรณีนี้ค่า 0.021 แสดงว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มมีอิทธิพลเพียง 2.1% ต่อความแปรปรวนทั้งหมด ซึ่งแทบไม่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบความแตกต่างที่ชัดเจนในปรัชญาและวิธีการบูรณาการศาสนา วิถิพุทธ: ใช้หลักอิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 เน้นการสอนเสริมพระพุทธศาสนาและการสอบธรรมศึกษา วิถิอิสลาม: ยึดคุณลักษณะ 5 ประการตามหลักสูตรอิสลามศึกษา จัดการเรียนการสอนสองสายควบคู่ เน้นการประเมินจากการปฏิบัติศาสนกิจ วิถิคริสต์: เน้นปรัชญา “คุณธรรมนำปัญญา” จัดคาบนมัสการและคริสต์จริยธรรมเฉพาะ ประเมินผ่านการสัมภาษณ์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าการบริหารงานวิชาการทั้งสี่ด้านในโรงเรียนทั้งสามศาสนาอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและติดตามผล และการวัดและประเมินผล ของโรงเรียนทั้งสามศาสนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (มากกว่า 4.50 จากคะแนนเต็ม 5) โดยด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.70) รองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผล (4.66) ด้านการวางแผนงานวิชาการ (4.62) และด้านการนิเทศและติดตามผล (4.50) ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนทุกแห่งอยู่ภายใต้กรอบมาตรฐานและระบบการกำกับดูแลเดียวกันของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ซึ่งกำหนดแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดความสำเร็จเชิงโครงสร้างที่ชัดเจน (Yanissaro, 2025) ทำให้การดำเนินงานในภาพรวมมีคุณภาพในระดับสูงใกล้เคียงกัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลเชิงคุณภาพพบความแตกต่างอย่างชัดเจนในปรัชญาพื้นฐานรูปแบบการปฏิบัติ และรายละเอียดของการบูรณาการศาสนาในแต่ละวิถี เช่น โรงเรียนวิถีมุสลิมใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นกรอบคิด โรงเรียนวิถีสลามยึดคุณลักษณะ 5 ประการตามหลักสูตรอิสลามศึกษา และโรงเรียนวิถีสรีสต์เน้นปรัชญา "คุณธรรมนำปัญญา" ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ทางศาสนาที่แตกต่างกัน (Cockle et al., 2022) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานวิชาการในบริบทศาสนาและวัฒนธรรมที่ต้องผสมผสานแนวคิดทางวิชาการเข้ากับอัตลักษณ์ทางศาสนาอย่างเหมาะสม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวิถีมุสลิม อิสลาม และคริสต์ในทุกด้าน จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ซึ่งพบว่าค่า p-value ทุกด้านมีค่ามากกว่า 0.05 และขนาดอิทธิพล (Effect Size) มีค่าน้อยมาก (Partial η^2 ระหว่าง 0.006 ถึง 0.052)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปรากฏการณ์ "ความเหมือนในโครงสร้าง แต่ความต่างในสาระและความหมาย" (Structural Isomorphism vs. Substantive Differentiation) อันเป็นผลจากแรงกดดันเชิงสถาบัน (Institutional Isomorphism) ตามแนวคิดของ DiMaggio Powell and DiMaggio (2023) ที่ทำให้องค์กรในสนามเดียวกัน (เช่น โรงเรียนในสังกัด สช.) พัฒนาโครงสร้างและกระบวนการทำงานที่คล้ายคลึงกันเพื่อความชอบธรรมและได้รับทรัพยากร แม้ว่าความหมาย ปรัชญา และรายละเอียดการปฏิบัติจะแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ของแต่ละศาสนาก็ตาม

การที่ผลเชิงปริมาณไม่พบความแตกต่าง แต่ผลเชิงคุณภาพแสดงความแตกต่างชัดเจนนี้สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่ว่าการบริหารงานวิชาการมีการบูรณาการคำสอนตามบริบทของแต่ละศาสนาที่แตกต่างกัน (Singkhala et al., 2024) และชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นต้องใช้การวิจัยแบบ

ผสมผสาน (Mixed Methods) ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาในบริบททางวัฒนธรรมและศาสนา เพื่อให้ได้ภาพที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งมิติเชิงปริมาณและคุณภาพ

ผลจากการวิจัยเชิงบูรณาการครั้งนี้ชี้ให้เห็นปรากฏการณ์สำคัญ คือ “ความเหมือนในโครงสร้าง แต่ความต่างในสาระและความหมาย” ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสามศาสนา ผลเชิงปริมาณไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากโรงเรียนต่างปฏิบัติตามมาตรฐานเดียวกันของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ส่งผลให้ระบบงานโครงสร้าง และกระบวนการประเมินมีลักษณะคล้ายคลึงกัน อันเป็นผลจากแรงกดดันเชิงสถาบันตามแนวคิด Institutional Isomorphism อย่างไรก็ตาม ผลเชิงคุณภาพเผยให้เห็นความแตกต่างอย่างลึกซึ้งในปรัชญาพื้นฐานและรายละเอียดการปฏิบัติ กล่าวคือ โรงเรียนวิถีมุสลิมใช้หลักอิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 โรงเรียนวิถีสลามยึดคุณลักษณะ 5 ประการตามหลักสูตรอิสลามศึกษา และโรงเรียนวิถีสรีสต์เน้นปรัชญาคุณธรรมนำปัญญา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้โครงสร้างการบริหารจะคล้ายกัน แต่การตีความเป้าหมาย การให้ความหมายต่อกระบวนการทำงาน และจิตวิญญาณในการขับเคลื่อนงานนั้นแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงตามอัตลักษณ์ทางศาสนา (Pherali, 2023)

ในบริบทพหุวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี โรงเรียนทั้งสามแห่งแสดงความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ทางศาสนาได้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกันก็สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมได้อย่างเหมาะสม จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้บริหารและครูต่างตระหนักถึงความจำเป็นในการเตรียมผู้เรียนให้อยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรม และมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่คำนึงถึงนักเรียนต่างความเชื่อ (Patras et al., 2022) กระบวนการบริหารงานวิชาการจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานกลางเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างศาสนาและสร้างสันติภาพทางวัฒนธรรมในระดับชุมชน การค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบนโยบายการศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยคงไว้ซึ่งมาตรฐานคุณภาพพื้นฐานร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันก็เปิดพื้นที่ให้โรงเรียนสามารถบูรณาการหลักธรรมและอัตลักษณ์ทางศาสนาของตนลงในการปฏิบัติงานได้อย่างอิสระและสร้างสรรค์ (Torres, 2022)

ข้อจำกัดในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณาในการนำผลการวิจัยไปใช้อ้างอิงหรือประยุกต์ใช้

ประการแรก ข้อจำกัดด้านพื้นที่และกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่มีอัตลักษณ์ทางศาสนาพุทธ อิสลาม และคริสต์ ในจังหวัดเพชรบุรีเพียงแห่งละ 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 3 โรงเรียน ซึ่งถึงแม้จะเป็นการเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ แต่ข้อค้นพบที่ได้ อาจไม่สามารถอ้างอิงไปยังโรงเรียนอื่นที่มีอัตลักษณ์ทางศาสนาเดียวกันในจังหวัดอื่นหรือบริบทอื่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าแต่ละโรงเรียนมีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และ

ประวัติศาสตร์การก่อตั้งที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการและวิธีการบูรณาการ
ศาสตร์ที่อาจแตกต่างกันออกไป

ประการที่สอง ข้อจำกัดด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิจัยนี้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากครูหมวดสังคม
ศึกษาเพียง 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก แม้จะเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ แต่การ
มีกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น หรือบุคลากรฝ่ายสนับสนุน
อาจให้มุมมองที่ครอบคลุมมากขึ้นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในภาพรวมของโรงเรียน

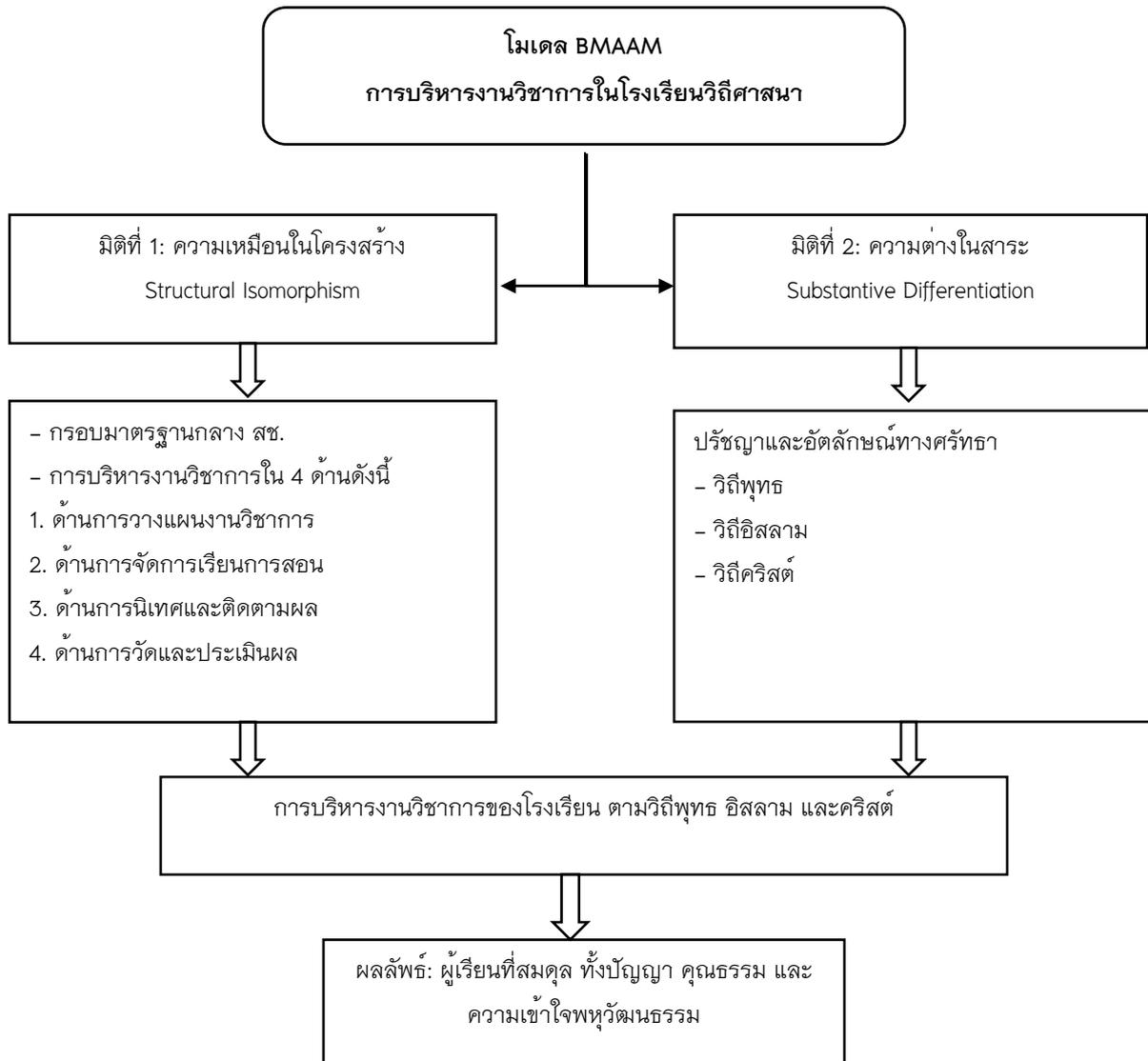
ประการที่สาม ข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูล การวิจัยนี้เก็บข้อมูลในช่วงเวลาใดเวลา
หนึ่ง (cross-sectional study) ซึ่งอาจไม่สามารถสะท้อนพลวัตการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของการ
บริหารงานวิชาการในช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโรงเรียนอาจมีการปรับเปลี่ยน
นโยบายหรือแนวปฏิบัติตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ประการที่สี่ ข้อจำกัดด้านการตีความข้อมูลเชิงคุณภาพ แม้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล
แบบสามเส้า (triangulation) และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (member
checking) แล้วก็ตาม แต่การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ยังคงมีความเป็นอัตวิสัย (subjectivity)
ตามธรรมชาติของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้พยายามลดอคติด้วยการสะท้อนคิด (reflexivity)
อย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการวิจัย

ข้อจำกัดเหล่านี้ไม่ได้ทำให้คุณค่าของงานวิจัยลดลง แต่ชี้ให้เห็นถึงขอบเขตของการสรุปอ้างอิง
ผลการวิจัย และเปิดโอกาสสำหรับการวิจัยในอนาคตเพื่อขยายผลหรือต่อยอดองค์ความรู้ในประเด็น
ที่เกี่ยวข้องต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบ
พหุวัฒนธรรมที่สมดุล (Balanced Multicultural Academic Administration Model) ซึ่งประกอบด้วย 2
มิติหลัก ดังภาพที่ 2:

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

มิติที่ 1: ความเหมือนในโครงสร้าง (Structural Isomorphism) หมายถึง ระบบ กระบวนการ และกรอบมาตรฐานร่วม ที่โรงเรียนทุกวิถีศาสนาต้องปฏิบัติตาม ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) โดยมีลักษณะเป็น การบรรจบกันเชิงสถาบัน (Institutional Convergence) ประกอบด้วย:

1. การวางแผนงานวิชาการ: การจัดทำแผนเชิงยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ

2. การจัดการเรียนการสอน: การออกแบบหลักสูตร การใช้สื่อการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน ตามมาตรฐานขั้นพื้นฐาน

3. การนิเทศและติดตามผล: ระบบนิเทศภายใน การประเมินครู การรายงานผลเชิงสถิติ

4. การวัดและประเมินผล: ระบบทดสอบมาตรฐาน การประเมินตามตัวชี้วัดกลาง การรายงานผลสัมฤทธิ์

มิติที่ 2: ความต่างในสาระ (Substantive Differentiation) หมายถึง การตีความ ปรับใช้ และให้ความหมาย ต่อกระบวนการบริหารงานวิชาการตาม ปรัชญา หลักธรรม และวิถีศรัทธา ของแต่ละศาสนา

รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบพหุวัฒนธรรมที่สมดุล" (Balanced Multicultural Academic Administration Model: BMAAM) ผ่านกระบวนการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) โดยมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: การวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ระหว่างโรงเรียนทั้งสามศาสนาในทุกด้านของการบริหารงานวิชาการ และค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง (มากกว่า 4.50) ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า "โครงสร้างการบริหารงานวิชาการ" ของโรงเรียนทั้งสามแห่งมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยตีความว่าเป็นผลมาจากแรงกดดันเชิงสถาบัน (institutional isomorphism) ตามกรอบมาตรฐานกลางของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่โรงเรียนทุกแห่งต้องปฏิบัติตาม

ขั้นตอนที่ 2: การวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 9 คน พบประเด็นสำคัญที่แสดงถึง "ความต่างในเชิงสาระ" ของการบริหารงานวิชาการในแต่ละโรงเรียน โดยสามารถจำแนกตามแก่นหลัก (themes) ได้ดังนี้

แก่นหลักที่ 1: ปรัชญาพื้นฐานที่แตกต่างกัน – โรงเรียนวิถีพุทธยึดหลักอิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 โรงเรียนวิถีอิสลามยึดคุณลักษณะ 5 ประการตามหลักสูตรอิสลามศึกษา และโรงเรียนวิถีคริสต์เน้นปรัชญา "คุณธรรมนำปัญญา"

แก่นหลักที่ 2: รูปแบบการบูรณาการศาสนาที่แตกต่างกัน – โรงเรียนวิถีพุทธบูรณาการผ่านการสอนเสริมพระพุทธศาสนาและการสอบธรรมศึกษา โรงเรียนวิถีอิสลามจัดการเรียนการสอนสองสายควบคู่ (สามัญและอิสลามศึกษา) โรงเรียนวิถีคริสต์จัดคาบนมัสการและคริสต์จริยธรรมเฉพาะ

แก่นหลักที่ 3: วิธีการประเมินผลที่แตกต่างกัน – โรงเรียนวิถีพุทธประเมินผ่านการสอบธรรมศึกษาและการปฏิบัติตน โรงเรียนวิถีอิสลามประเมินผ่านการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน โรงเรียนวิถีคริสต์ประเมินผ่านการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ 3: การบูรณาการข้อค้นพบสู่การสร้างโมเดล

ผู้วิจัยนำข้อค้นพบจากทั้งสองระยะมาบูรณาการเข้าด้วยกัน พบว่าเกิดปรากฏการณ์ "ความเหมือนในโครงสร้าง แต่ความต่างในสาระและความหมาย" ซึ่งเป็นแกนกลางของโมเดล BMAAM โดยผู้วิจัยได้กำหนดมิติของโมเดลออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ มิติโครงสร้าง (structural dimension) ที่สะท้อนความเหมือนตามมาตรฐาน สช. และมิติสาระ (substantive dimension) ที่สะท้อนความต่างตามอัตลักษณ์ทางศาสนา จากนั้นจึงนำรายละเอียดเชิงปฏิบัติจากการสัมภาษณ์มาเติมเต็มในแต่ละด้านของการบริหารงานวิชาการเพื่อให้โมเดลมีความสมบูรณ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนตามวิถีพุทธ อิสลาม และคริสต์ ในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โรงเรียนทั้งสามศาสนามีการบริหารงานวิชาการในระดับสูง และไม่มี ความแตกต่างทางสถิติ อย่างไรก็ตาม พบความแตกต่างเชิงคุณภาพในปรัชญา รูปแบบการบูรณาการศาสนา และรายละเอียดการปฏิบัติตามอัตลักษณ์ของแต่ละศาสนา การวิจัยนี้ให้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความสมดุลระหว่างความเป็นมาตรฐานและความหลากหลายทางศาสนาในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายและการปฏิบัติสำหรับโรงเรียนในบริบทพหุวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้านของโรงเรียนเอกชนวิถีพุทธ อิสลาม และคริสต์ ในจังหวัดเพชรบุรี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ยรวมมากกว่า 4.50) โดยด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการนิเทศติดตามผลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบนิเทศภายในให้เข้มแข็งขึ้น โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสะท้อนปัญหาอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นจุดที่มีคะแนนประเมินต่ำที่สุดในทุกวิถีศาสนา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการบริหารงานวิชาการระหว่างโรงเรียนทั้งสามวิถีศาสนาในเชิงปริมาณ แต่ผลเชิงคุณภาพพบ "ความเหมือนในโครงสร้าง แต่ความต่างในสาระและเนื้อหา" โดยแต่ละแห่งมีปรัชญาและรูปแบบการบูรณาการศาสนาที่โดดเด่นเฉพาะตัว

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมมาตรฐานเพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก

ในการสร้าง "ระบบนิเวศทางการศึกษาที่เอื้อต่อความหลากหลาย", โดยควรสนับสนุนงบประมาณหรือกองทุนพัฒนานวัตกรรมตามอัตลักษณ์ศาสนา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถผลิตสื่อหรือรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับวิถีศรัทธาของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ “รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบพหุวัฒนธรรมที่สมดุล” (Balanced Multicultural Academic Administration Model) ที่สำคัญ คือ ปราบปรามการณ์ความสมดุลระหว่าง "มาตรฐานสากลของรัฐ" และ "อัตลักษณ์ทางศรัทธาของชุมชน" สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง โดยควรให้ความสำคัญกับการรักษาคุณภาพระหว่างโครงสร้างเชิงระบบและคุณค่าทางจิตวิญญาณ, สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อติดตามเสียงและประสบการณ์จริงของผู้เรียนและครูในโรงเรียนพหุศาสนา รวมถึงการวิจัยระยะยาวเพื่อประเมินผลกระทบของรูปแบบการบริหารที่มีต่อสมรรถนะด้านพหุวัฒนธรรมและทักษะการคิดเชิงจริยธรรมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

References

- Cockle, T. F., Glanzer, P. L., & Whitmore, M. (2022). Faculty development for Christian mission: The state of the field. *Christian Higher Education*, 21(5), 377–401. <https://doi.org/10.1080/15363759.2022.2029622>
- Government of Thailand. (2002). *National Education Act B.E. 2542 and Amendments (Second National Education Act B.E. 2545)*. Cabinet and Royal Gazette Publishing Office. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1970304959845422219>
- Kaewkumkong, A. (2025). Challenges of initiating international cooperation in secondary education: Exploring Thailand–Indonesia partnership school program. *International Education Journal: Comparative Perspectives*, 24(1), 42–61. <https://doi.org/10.70830/iejcp.2401.18540>
- Klangrit, S., Lu, T. C., Kumar, V., Vermar, P., Phueakbuakhao, W., Bali, S., & Shen, Z. (2025). Happiness based on religion case of Christianity in Thailand: national survey. *Journal of Spirituality in Mental Health*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/19349637.2025.2472389>
- Liu, Y., Rakthin, C., & Budianto, L. (2025). Religious Moderation and Community Cohesion: Exploring Social Memory, Identity, and Solidarity in the Phu Khao Thong Muslim Community, Ayutthaya. *Millah: Journal of Religious Studies*. <https://doi.org/10.20885/millah.vol24.iss1.art10>
- Nuruzzaman, M. A., Sholihah, N., Nisa, M. A. A., Zaini, A., & Naf'an, A. W. (2025). Transnational

- perspectives on character education in Islamic schools: a comparative study of Indonesia and Thailand. *Journal of Islamic Education Students (JIES)*, 5(1), 172–187.
<https://doi.org/10.31958/jies.v5i1.15060>
- Patras, Y. E., Hidayat, R., Maksum, A., & Nurhasanah, N. (2022). Understanding multiculturalism education from Indonesia, Singapore, Malaysia, and Thailand. *Kelola: Jurnal Manajemen Pendidikan*, 9(2), 125–135. <https://doi.org/10.24246/j.jk.2022.v9.i2.p125-135>
- Pherali, T. (2023). Social justice, education and peacebuilding: conflict transformation in Southern Thailand. *Compare: A journal of comparative and international education*, 53(4), 710–727. <https://doi.org/10.1080/03057925.2021.1951666>
- Powell, W. W., & DiMaggio, P. J. (2023). The iron cage redux: Looking back and forward. *Organization Theory*, 4(4), <https://doi.org/10.1177/26317877231221550>
- Ream, T. C., & Glanzer, P. L. (2013). *The idea of a Christian college: A reexamination for today's university*. Wipf and Stock Publishers.
- Ruangsuwan, C., & Chansirisira, P. (2021). Developing an academic administration guideline of private schools under the office private education commission. *Journal of Educational Administration*, 39(2), 45–62. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/2360>
- Ruankool SJ, N. (2022). A ‘learning community’ as a social justice model for Catholic education in Thailand. *International Studies in Catholic Education*, 14(2), 183–196. <https://doi.org/10.1080/19422539.2022.2104555>
- Safkolam, R., Nuangchalerm, P., El Islami, R. A. Z., & Saleah, P. (2023). Students' understanding of nature of science in islamic private school. *Jurnal Pendidikan Islam*, 9(1), 1–14. <https://doi.org/10.15575/jpi.v0i0.21308>
- Singkhala, S., Asrori, A., Samaalee, A., Anwar, S., & Tobroni, T. (2024). Internalization of Rabbani Character at Maahad Darulrahmah Pattani Thailand. *Ar-Fachruddin: Journal of Islamic Education*, 1(1), 20–32. <https://doi.org/10.7401/cc2wy988>
- Talaluck, P., Chinnasi, O., & Thongpunya, T. (2019). Social capital and inheritance of local wisdom Phetchaburi’s art and craft of Look Wa group at Phetchaburi province. *Journal of Social Development and Management Strategy*, 21(2), 28–44. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/155110>
- Torres, L. L. (2022). School organizational culture and leadership: Theoretical trends and new

analytical proposals. *Education sciences*, 12(4), 254.

<https://doi.org/10.3390/educsci12040254>

Yanissaro, P. (2025). A model for developing temple schools using Buddhist philosophy for educational sustainability. *Journal of Applied Humanities Studies*, 3(2), 16–32.

https://so09.tci-thaijo.org/index.php/J_AHS/article/view/7827